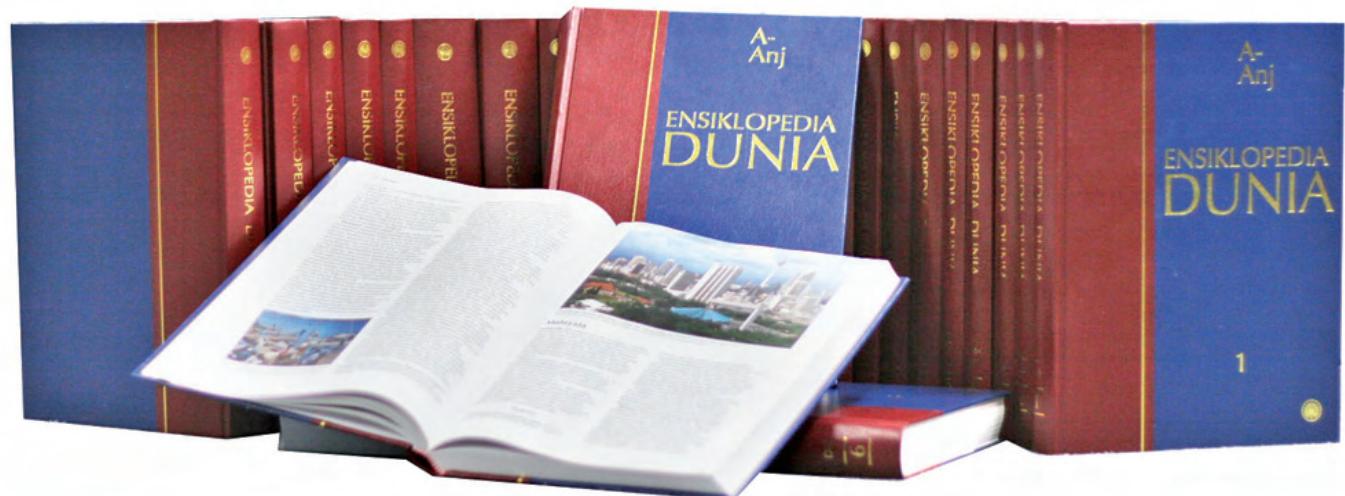

TEROKAI ENSIKLOPEDIA DUNIA SIRI KESEPULUH

Alam Haiwan dan Spesies Terancam

DAWAMA

Haiwan wujud dalam banyak bentuk dan saiz. Ia berjalan atau merayap di darat dan mengorek lubang dalam tanah. Ia berenang dalam air dan terbang di udara. Malah sesetengah haiwan hidup di dalam badan haiwan-haiwan lain. Haiwan yang terbesar ialah paus biru, panjangnya kira-kira 30 meter atau sepanjang sebaris lima ekor gajah dewasa. Tiada siapa yang tahu dengan tepat berapa banyak spesies haiwan.

Setakat ini, ahli sains telah mengelaskan, mengumpul dan menamakan lebih daripada 1.5 juta jenis haiwan. Lebih daripada setengah jumlah ini adalah jenis serangga. Banyak spesies baru ditemui setiap tahun. Ahli sains percaya bahawa mungkin terdapat 2 juta hingga 50 juta jenis haiwan yang hidup sekarang. Banyak jenis haiwan lain pernah hidup di bumi ini tetapi telah pupus. Ia termasuk dinosaur dan dodo.

Haiwan boleh dikelompokkan dengan banyak cara. Ia boleh disusun mengikut sama ada haiwan tersebut hidup di darat atau di dalam air, mengikut bilangan kakinya, dikelompokkan melalui cara ia bergerak, dibahagikan kepada kumpulan mengikut jenis darah sama ada ia berdarah sejuk atau berdarah panas dan mengikut kumpulan sama ada ia bertulang belakang atau tidak. Secara saintifiknya ahli zoologi membahagikannya kepada kumpulan yang lebih kecil lagi, yang mempunyai lebih banyak sifat yang sama.

Kumpulan yang terbesar ialah alam Animalia sendiri yang termasuk semua haiwan. Seterusnya,

setiap haiwan diletakkan dalam kumpulan yang dikenali sebagai filum. Setiap filum dibahagikan kepada kumpulan yang dikenali sebagai kelas. Kelas dibahagikan kepada order, dan order dibahagikan kepada famili. Famili pula dibahagikan kepada genus, dan genus dibahagikan kepada spesies. Misalnya, harimau tergolong dalam alam Animalia, filum Kordata, kelas Mamalia, order Karnivora, famili Felida, dan genus Panthera. Ia adalah anggota spesies Panthera tigris. Singa berkaitan dengan harimau. Ia tergolong dalam alam yang sama (Animalia), filum (Kordata), kelas (Mamalia), order (Karnivora), famili (Felida), dan genus (Panthera) yang sama seperti harimau. Tetapi singa diklasaskan dalam spesies yang berbeza iaitu Panthera leo.

Haiwan hidup di banyak jenis tempat. Tempat haiwan hidup dikenali sebagai habitatnya. Setiap jenis habitat menimbulkan cabaran khas kepada haiwan. Terdapat tujuh jenis habitat haiwan yang terdiri daripada pergunungan, padang rumput, hutan beriklim sederhana, hutan tropika, gurun, kawasan kutub, dan lautan. Habitat haiwan juga dikumpulkan mengikut benua tempat ia tinggal seperti Afrika,

Amerika Selatan, Amerika Utara, Antartika, Asia, Australia dan Eropah.

Setiap spesies haiwan memainkan peranan dalam kesimbangan kesemua sistem kehidupan. Kini, semakin banyak bilangan haiwan di seluruh dunia terancam akibat kepupusan. Bumi telah melalui beberapa zaman kepupusan besar-besaran. Ramai ahli sains percaya bahawa dalam zaman kepupusan yang lalu, haiwan pupus kerana sebab-sebab semula jadi tetapi kini aktiviti manusia bertanggungjawab terhadap kemasuhan spesies.

Terdapat tiga pengelasan utama bagi spesies haiwan dalam bahaya kepupusan iaitu pertamanya terancam, kedua mudah terdedah kepada bahaya dan akhirnya ialah nadir. Spesies terancam menghadapi ancaman kepupusan yang paling serius. Ia memerlukan perlindungan manusia secara langsung untuk hidup. Umpamanya ikan Sturgeon yang biasa hidup di perairan di Eropah. Penangkapan spesies yang ikan ini secara berlebihan dan pencemaran persekitarannya telah menyebabkan bilangannya merosot. Pembinaan empangan dan lain-lain kerja air di sungai tempat sturgeon biasa berhijrah untuk bertelur (membiaik) juga

telah membahayakan ikan ini.

Spesies mudah terancam kepada bahaya kadangkala dirujuk sebagai spesies terancam. Ia banyak terdapat di sesetengah kawasan tetapi bilangannya semakin berkurangan atau menghadapi bahaya yang serius. Contohnya tenggiling raksasa yang mendiami Amerika Tengah dan Amerika Selatan. Apabila penduduk bertambah, manusia telah memusnahkan banyak habitat tenggiling untuk memberi laluan kepada ladang dan bandar. Di Amerika Selatan tenggiling raksasa diburu sebagai aktiviti sukan.

Manakala spesies nadir pula sama ada mempunyai populasi di kawasan geografi yang sempit atau bertaburan jauh-jauh di seluruh kawasan yang luas. Antara contoh haiwan terancam dalam spesies ini adalah *helang harpy* yang terbesar dan terkuat yang tinggal bertaburan di selatan Mexico hingga ke timur Bolivia, selatan Brazil dan utara Argentina. Pemusnah hutan hujan tropika dikenal pasti sebagai ancaman kepada spesies burung pemangsa ini.

Banyak faktor menyumbang kepada terancamnya haiwan antaranya ialah pemusnah habitat yang merupakan ancaman utama kepada haiwan. Penerokaan hutan, penebangan pokok dan aktiviti pembakaran untuk memberi laluan kepada tanah ladang menyebabkan habitat musnah dan spesies menghadapi bahaya kepupusan. Dianggarkan 50 spesies hutan hujan menjadi pupus setiap hari kerana aktiviti manusia. Sesetengah haiwan terancam akibat aktiviti perdagangan keluaran haiwan kerana bulunya atau lain-lain bahagian badannya dianggap bernilai. Misalnya, tanduk badak sumbu dan gading gajah. Haiwan tersebut terancam apabila pemburu membunuh bagi mendapatkannya. Selain itu, pemburuan berlebihan sesuatu spesies boleh menyebabkan kepupusan. Kadangkala haiwan diburu kerana manusia menganggapnya sebagai perosak seperti yang berlaku ke atas serigala merah di Amerika Utara yang dierat, diburu dan diracun kerana sebab ini.

Pengenalan spesies baru ke sesuatu kawasan juga dikenal pasti sebagai bencana bagi haiwan asalnya. Apabila orang Eropah mendarat di Hawaii dan lain-lain kepulauan Pasifik, tikus

terlepas dari kapal dan aktiviti memperkenalkan kucing bela jinak memakan dan membunuh burung asal. Akibatnya, lebih dari pada 100 jenis burung di Kepulauan Pasifik telah pupus sejak tahun 1600. Faktor lain yang mengancam haiwan ialah penduduk manusia yang semakin bertambah yang mengurangkan sumber-sumber yang ada dan memerlukan lebih banyak tanah untuk hidup. Akibatnya lebih banyak habitat haiwan akan dimusnahkan.

Selama bertahun-tahun, keimbangan terhadap hidupan liar yang semakin lenyap menyebabkan manusia mengambil beberapa langkah. Sesetengah haiwan dilindungi di tempat perlindungan hidupan liar atau di taman manakala yang lain hidup di zoo. Banyak zoo dan pusat penyelidikan membiak-bakaan haiwan terancam dengan harapan mengembalikan anaknya ke habitatnya. Dalam usaha melindungi dan pemuliharaan hidupan liar beroperasi di banyak negara antaranya adalah Greenpeace, World Wide Fund for Nature dan The World Conservation Union.

Di Malaysia usaha perlindungan dan membiak-bakaan giat dijalankan bagi memastikan spesies haiwan terpelihara. Barubaru ini penyelidik dari Universiti Malaysia Sabah telah berjaya menghasilkan ikan kerapu kacukan dari dua spesies ikan kerapu yang bernilai. Misalnya, tanduk badak sumbu dan gading gajah. Haiwan tersebut terancam apabila pemburu membunuh bagi mendapatkannya. Selain itu, pemburuan berlebihan sesuatu spesies boleh menyebabkan kepupusan. Kadangkala haiwan diburu kerana manusia menganggapnya sebagai perosak seperti yang berlaku ke atas serigala merah di Amerika Utara yang dierat, diburu dan diracun kerana sebab ini.

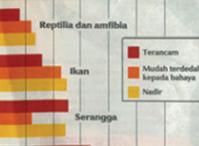
Untuk mengetahui secara lebih lanjut berkaitan alam haiwan beserta penerangan dalam bentuk gambar, para pembaca bolehlah merujuk *Ensiklopedia Dunia Jilid 8* bagi artikel yang berkaitan dengan Haiwan.

Haiwan terancam di dunia

Haiwan adalah terancam di seluruh dunia, dari gurun bersarik di Afrika hingga ke hutan berbambang di Amerika Selatan, dan dari dataran ditutup angin di tengah Asia hingga ke pergunungan diliputi salji di Eropah dan perairan sejuk di Amerika Utara. Peta ini menunjukkan di mana sesetengah spesies terancam hidup.

Sesetengah haiwan terancam	
Nama	Taraf
Helang Adabir (Imperial Sepanyol)	Mamalia
Busaya Amerika	Burung
Oryx Arab	Tenggara Amerika Syarikat, Mexico, Amerika Selatan dan Kepulauan Caribbean
Singa Asia	India
Cheetah (singa Florida atau panther Florida)	Afrika ke India Amerika Syarikat
Tamarin singa keemasan	Brazil
Kuda belang Grevy	Kenyia
Tanah Merah	Asia Tenggara Papua New Guinea
Rama-rama sayap-burung Raja Alexandra	Tenggara Amerika Syarikat
Sergigai merah	Zanzibar (Tanzania)
Kolobus merah Zanzibar	Zanzibar (Tanzania)

IUCN-The World Conservation Union memasukkan kira-kira 1200 spesies dan subspesies haiwan terancam dalam Senarai Merah Halaman Terancam, iaitu menjelaskan kira-kira 1300 spesies haiwan yang terancam. Senarai ini termasuk spesies sama dengan kategori terancam U.S. Fish and Wildlife Service dan lebih daripada 1100 jenis haiwan senarai. Senarai ini tidak termasuk spesies hutan hujan terutamanya serangga yang dimusnahkan sebenar.

ANTARA haiwan-haiwan yang terancam mengikut lokasi habitat.

